

12) запропоновано напрям – покращення (*Запропоновано найважливіші напрями ..., спрямовані на удосконалення систем менеджменту, покращення систем інформаційного забезпечення в управлінській сфері*).

Стереотипні структури дозволяють сфокусувати увагу читача на ключових питаннях, відображених у первинному тексті, дають змогу сформулювати уявлення про тематику та проблематику наукового джерела, об'єкт та предмет дослідження. В умовах збільшення науково-технічної інформації ці засоби економлять пошукові ресурси адресата, сприяють пришвидшенню отримання необхідних знань і динамізують пізнавальний процес. З іншого боку, аналізуючи зміст анотації, читач запитує: чим це наукове джерело вирізняється з-поміж тематично однорідних, у чому його перевага? Тоді важливу роль відіграють аксіологічні засоби, саме вони оцінюють науковий твір.

Так, визначаючи модальну рамку висловлювання (*новий – новий, сучасний – несучасний, актуальний – неактуальний, доцільний – недоцільний, ефективний – неефективний*), автор за допомогою оцінних маркованих засобів наголошує на найактуальніших, найновіших підходах, методах, аспектах вивчення явища чи процесу, вказуючи адресатові, що саме це джерело заслуговує на увагу. Як зауважує П. Селігей, автори «важливо не просто повідомити про свою розвідку, а й переконати інших у тому, що її тема – актуальна, метод – слушний, результати – вірогідні, подальша праця – перспективна, так щоб читач урешті й сам розділив думки й позицію автора, жваво перейнявся цією проблематикою, покликався на цю публікацію в майбутньому» [6, с. 175]. Анотація, перебуваючи в сильній позиції тексту (розташування зазвичай біля заголовка, переклад кількома мовами, наявність ключових слів), здатна якнайкраще представити здобуті знання науковій громадськості, привернути увагу читачів: *запропоновано нову технологію вимірювання та інтерпретації; представлено сучасну техніку та технології ремонту; розглянуто актуальні питання на основі використання нової технології; обґрунтовано технічну досяжність та економічну доцільність застосування технології; вирішено важливе завдання*.

В іншому випадку автори використовують оцінні маркери з метою представлення реципієнтові найбільш значущої інформації: *охарактеризовано основні технічні рішення, необхідні для практичної реалізації запропонованої схеми; проведено короткий огляд основних методів та технічних засобів, вказано на їхні переваги та недоліки; запропоновано основні способи підвищення ефективності контролю; описано та обґрунтовано основні проблеми, які можуть виникнути*. Тож інтенційно-авторську спрямованість анотацій актуалізують такі сполучення слів: *основні технічні рішення, основні методи та технічні засоби, основні способи, основні проблеми* тощо. Увагу зосереджено на найважливішому, інформаційно сконденсованому. Головне комунікативне завдання – уникнути надлишкової інформації, наголосити на важливому.

Отже, анотація є необхідним складником науково-технічного тексту, а не його надлишковим смисловим дублетом. З одного боку, цей жанр покликаний задовольняти інформаційно-пошукові потреби адресата, сприяти пришвидшенню отримання необхідних знань, динамізувати пізнавальний процес, з іншого – активно пропагувати працю, зацікавлювати читача, переконувати в необхідності прочитання певного наукового джерела. Така функціональна різноплановість анотацій дозволяє говорити про її універсальний пошуковий та науково-репрезентативний характер. Мовознавчою перспективою є вивчення широкого контексту науково-технічних анотацій, визначення їх місця в системі жанрів наукового стилю, аналізування лексико-синтаксичних, структурно-композиційних та прагматичних особливостей.

Література:

1. Баженова Е. А. Научный текст как система субтекстов : дис. ... доктора филол. наук, 10.02.01 «Русский язык» / Баженова Елена Александровна. – Екатеринбург, 2001. – 366 с.
2. Крапивкина О. А. Лингво-прагматические аспекты перевода научно-технических текстов [Электронный ресурс] / О. А. Крапивкина, А. А. Мусоханова // Гуманитарные научные исследования. – 2014. – № 8. – Режим доступа : <http://human.snauka.ru/2014/08/7629>
3. Мацько Л. І. Українська наукова мова (теорія і практика) / Любов Мацько, Ганна Денискіна. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. – 272 с.
4. Непійвода Н. Ф. Автор наукового твору : спроба психологічного портрета // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 11–23.
5. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови / Г. С. Онуфрієнко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
6. Селігей П. О. Науковий стиль української мови : ресурси оновлення / П. О. Селігей // Мовознавство. – 2006. – № 2–3. – С. 174–186.
7. Семенов О. М. Культура наукової української мови / О. М. Семенов. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2008. – 224 с.
8. Шулінова Л. В. Анотація в системі жанрів наукового стилю української літературної мови / Л. В. Шулінова // Мовні і концептуальні картини світу. – К. : ВД Дмитра Бураго, 2010. – Вип. 29. – С. 377–381.

УДК 070 (477.84) «1990/1991»

О. К. Вільчинський,

Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка, м. Тернопіль

ТРАНСФОРМАЦІЯ РАЙОННОЇ ПРЕСИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ В ПЕРІОД СУСПІЛЬНИХ ЗМІН 1990-1991 РОКІВ

У статті розглянуто особливості структурно-змістових перетворень у районній пресі Тернопільщини в період суспільних змін 1990-1991 рр., виявлено певні закономірності та етапи трансформації районних газет.

Ключові слова: районна газета, трансформаційні процеси, перейменування, зовнішня трансформація, внутрішня трансформація.

ТРАНСФОРМАЦИЯ РАЙОННОЙ ПРЕССЫ ТЕРНОПОЛЬЩИНЫ В ПЕРИОД ОБЩЕСТВЕННЫХ ПЕРЕМЕН 1990-1991 ГОДОВ

В статье рассмотрены особенности структурно-содержательных преобразований в районной прессе Тернопольщины в период общественные перемен 1990-1991 гг., выявлены определенные закономерности и этапы трансформации районных газет.

Ключевые слова: районная газета, трансформационные процессы, переименование, внешняя трансформация, внутренняя трансформация.

THE REGIONAL PRESS OF TERNOPIL DURING SOCIAL CHANGES IN 1990-1991: STRUCTURAL AND SEMANTIC ASPECT

The article deals with peculiarities of structural and semantic changes in the regional press of Ternopil during the period of social changes in 1990-1991, some conformities and stages of regional newspapers transformation are revealed. It was elu-

cided that the transformation processes in the local press of mentioned period in the spring of 1990 became irreversible, after the elections to local councils on March 4. It was caused by the fact that Rukh got the victory in the vast majority of district councils of Ternopi. Regional newspapers were apparatus of the Communist Party of district and regional councils and it was reflected in the increasing number of publications on the previously forbidden or concealment topics on national-patriotic, religious and local history themes. The next step of transformation in Ternopil regional newspapers was their mass renaming, which lasted from early summer to late autumn of 1990, although some publications were renamed until August 1991. The synchronicity of this process may indicate that it was planned. Renaming did not affect only those publications, whose names did not contain Communist Soviet ideology. At all regional newspapers, whether they were renamed or not, edition marking of the regional organization of the Communist Party of Ukraine and District Council of MPs was transferred from the first page to the last one. The marking was typed in small print in the original statements. This can be seen as an attempt of Communist Party elite to retain the political leadership. In late August 1991, after the failure of «Emergency Committee» and the proclamation of the Act of Independence of Ukraine, third phase of transformations begins. At this time almost all local newspaper, except ones that stopped their resignation, were officially registered as the publication of district councils, or as the cofoundation of district councils and labor groups. They have remained in this legal status to the present day.

Keywords: regional newspaper, transformation processes, renaming, external transformation, internal transformations.

Трансформація тернопільської преси кінця 1980-х – початку 1990-х рр. відображає зміни, що відбувалися в українського суспільстві у той період, має як спільні риси виходу з-під компартійного контролю друкованих ЗМІ Галичини, так і деякі особливості. Найменш дослідженими є трансформаційні процеси у районних газетах.

Метою запропонованої статті є аналіз структурно-змістових особливостей перетворень у районній пресі Тернопільщини означеного періоду.

Під трансформацією розуміється «далекосяжний комплекс системних перетворень, який сприяє оптимізації контролю над більшістю основних суспільних елементів управління. У вузькому сенсі трансформація – це перехід від авторитарних і монолітних суспільно-економічних відносин з плановою економікою до плюралістичних демократичних структур з ринковою економікою» [4, с. 11]. І хоч у статті «Чи є в Україні преса?» Д. Пилипчук указує на пасивну роль українських журналістів у подіях того часу: «Виплекана партапаратом національна індиферентність тисяч українських журналістів особливо відчутно проявилася в дні, коли КПУ розпочала масове цькування Народного Руху України» [3, с. 54], районна преса Тернопільщини в цей період уже почала вичерпувати свій потенціал як «засіб простого інформування населення про досягнення трудівників соціалістичної праці, а отже, її функція як «рупора будівництва комуністичного суспільства» також почала вичерпуватися, зійшла нанівець» [2, с. 76–77].

Трансформаційні процеси у районній пресі зазначеного періоду, на наш погляд, набули незворотного характеру лише навесні 1990-го, після виборів до місцевих рад народних депутатів 4 березня. У переважній більшості районних рад Тернопільщини перемогу здобули представники Руху, а оскільки районні газети були органами одночасно райкомів компартії і районних рад, то це відразу позначилося на збільшенні кількості публікацій на раніше заборонені або замовчувані теми національно-патріотичного, релігійного, історико-краєзнавчого спрямування.

Зокрема, у бережанському «Новому житті» лише після березня 1990 р. почали з'являтися публікації на вище означену тематику, а саме: «Лисоня просить нас» (№ 78) – про легіон українських січових стрільців, «Чогось наша слава Україна зажурилася» (№ 86) – про січових стрільців, вихідців із Бережанського району, «Могутні крила журавлів» (№ 91) – повернення імені Б. Лепкого, «500-літній ювілей козацької слави» (№ 93) та ін. Раніше замовчувана тема січового стрілецтва навесні 1990-го була помітною і на шпальтах газети «Шляхом Ілліча» – органу Тернопільського райкому компартії та Тернопільської районної ради народних депутатів. Йдеться насамперед про такі матеріали: «Іхав стрілець на війноньку» (№ 48–49), «У кліщах смерті» (№ 57–58) – спогади чотаря УГА, «Крила стрілецької пісні» (№ 90–91). Подібна тематика в цей період спостерігається на шпальтах переважної більшості районних газет Тернопільщини, за винятком хіба що газет у трьох північних (волинських) районах, які на початку ХХ ст. входили до складу Російської імперії, а не Австро-Угорської.

Починаючи з червня і завершуючи листопадом 1990 р., у районних газетах Тернопільщини разом із тематичною трансформацією відбуваються і зовнішньотрансформаційні процеси, які розгортаються у двох напрямках. По-перше, районки починають масово перейменовувати (перереєструвати під новими назвами, але зберігаючи стару нумерацію). При цьому із назв видань усувають суспільно-політичну лексику на кшталт: *комунізм, прапор, Ілліч, колгосп, зоря, ленінський* та под. По-друге, із першої шпальти (з-під логотипу) зникає означення видання як органу певного райкому та районної ради. Натомість у вихідних даних на останній сторінці дрібним шрифтом зазначається, що видавцями газети є районна рада та районна партійна організація (без вказівки якої саме партії). Саме така зовнішня трансформація відбулася з гусятинською районною газетою «Прапор комунізму», яка однією з перших в області (16 червня) змінила назву на «Вісник Надзбруччя». До 9 жовтня під логотипом ще стояло «Орган Гусятинського районного комітету Комуністичної партії України та районної ради народних депутатів Тернопільської області», але потім його замінило означення, а саме: «Громадсько-політичний часопис Гусятинського району Тернопільської області». Водночас триває і тематична трансформація. Так, незважаючи на означення «орган райкому», у газеті з'являються матеріали не лише про відновлення могили борців за волю України «Повернуто забуті імена» (№ 87–88), а й критичні публікації про роль комуністичної партії у житті суспільства на зразок: «Чому я вийшов з партії?» (№ 81–82).

Упродовж літа-осені 1990 р. прояви зовнішньотрансформаційних перетворень спостерігалися більшою або меншою мірою у всіх районних газетах Тернопільщини, незалежно від того, чи були в їхніх назвах слова на позначення компартійних символів, чи вони певним чином зберігалися. Навіть якщо назву газети і не змінювали, як, наприклад, у бережанського «Нового життя», то з-під логотипу все одно усувалося означення органу відповідної партії, а натомість з'являлося інше – «Громадсько-політична газета Бережанщини». Варто додати, що саме «Нове життя» є тим районним виданням, яке вже в 1990 р. пройшло разом із зовнішньою ще й внутрішню трансформацію. Як уже згадувалося, на виборах до місцевих рад у березні 1990 р. в багатьох районах Тернопільщини перемогли представники Руху, у Бережанській районній раді вони також становили більшість. Відтак, рішенням районної ради створюється газета «Бережанське віче», перший номер якої виходить 15 вересня 1990 р. Тоді ж із логотипу «Нового життя» зникає перша частина означення – «орган Бережанської районної ради», а залишається лише друга – «орган райкому компартії». З таким логотипом газета виходила недовго, уже 22 вересня (№ 112) згідно із загальною тенденцією з'являється інше означення цього видання, хоча у вихідних даних вказується, що його видавцем залишається «районна організація компартії України». Однак приклад такого досить нетипового для 1990 р. внутрішнього перетворення, спричиненого заснуванням Бережанською районною радою свого видання, не вплинув на продовження тематичної трансформації газети «Нове життя». Так, у ній від 2 жовтня (№ 115) вміщено «Звернення Бережанського райкому компартії до комуністів, усіх жителів району...», а поряд під рубрикою «Постаті» з'являється об'ємна

публікація про життєвий шлях Михайла Грушевського, рвніше замовчуваного наукового та політичного діяча, одного з лідерів УНР. Подібне триває до 24 серпня 1991 р. – Дня проголошення незалежності України, коли вийшов останній номер (№ 63) компартійного «Нового життя», після чого газета більше не відновлювалася. Натомість видання районної ради народних депутатів «Бережанське віче» в 1991 р. переживає пік популярності, досягаючи накладу в 10 тис. примірників.

Масове перейменування, що стало визначальною рисою зовнішньотрансформаційних процесів, у тернопільських районних газетах почалося, як уже зазначалося, на початку літа 1990 р. і тривало до кінця осені цього ж року. Першою районною газетою, що засвідчила ці процеси, був гусятинський «Прапор комунізму», який із 16 червня (№ 72–73) почав виходити під назвою «Вісник Надзбруччя», а останньою – підволочиська «Збручанська зоря», яку 17 листопада (№ 135) було перейменовано на «Гомін волі». Як і у всіх інших подібних випадках, з-під логотипу передусім зникло означення видання як партійного органу і з'явилося визначення його як «громадсько-політичної газети» певного району.

Зовнішньотрансформаційні процеси якраз і знаходять найбільший вияв у зміні назв газет, коли, на думку В. Галича, «логотипи районної періодики поєднують різні типи комунікації: візуальну, вербальну, міфологічну, художню. Зокрема, вербальна імпліцитна інформація переплітається з міфологічною й візуальною, що покликано розкодовуватися у їх сприйманні читачем і в концепції діяльності видання» [1, с. 59]. Масове перейменування тернопільської районної преси на етапі зовнішньої трансформації можна розглядати і як спробу перенести увагу читача з факту компартійного видання («Гомін волі» замість «Збручанська зоря», «Вісник Надзбруччя» замість «Прапор комунізму», «Подільське слово» замість «Шляхом Ілліча» та ін.) на «патріотичний вибір, що зберігає інформаційні коди, ілюзії, міфи, плекає історичні традиції, засновані на зв'язку поколінь» [1, с. 60].

Масове перейменування районних газет Тернопільської області проходило з червня 1990 р. до серпня 1991 р. (див. таблицю).

Таблиця
Перейменування районних газет Тернопільщини у 1990-1991 рр.

Назва газети до перейменування	Нова назва та дата перейменування
«Прапор комунізму»	«Вісник Надзбруччя» з 16.06.1990 р.
«Шляхом Ілліча»	«Подільське слово» з 18.08.1990 р.
«Зоря комунізму»	«Голос народу» з 04.09.1990 р.
«Ленінський промінь»	«Вісті Придністров'я» з 04.09.1990 р.
«Будівник комунізму»	«Голос Лановеччини» з 07.09.1990 р.
«Колгоспне життя»	«Народне слово» з 14.09.1990 р.
«Радянське село»	«Прапор волі» з 14.09.1990 р.
«Надзбручанська правда»	«За вільний край» з 25.09.1990 р.
«Ленінська правда»	«Новини Шумщини» з 27.10.1990 р.
«Збручанська зоря»	«Збручанські вісті» з 17.11.1990 р.
«Перемога»	«Золота Пілава» з 01.01.1991 р.
«Радянське слово»	«Вільне слово» з 31.08.1991 р.
«Колос»	Назва не змінилася
«Нове життя»	Назва не змінилася
«Трудова слава»	Назва не змінилася
«Прапор перемоги»	Назва не змінилася

Як видно з таблиці, найбільш інтенсивно зміна назв відбувалася протягом вересня (перейменовано шість видань), перейменування не торкнулося лише тих видань, у назвах яких були відсутні комуністично-радянські ідеологеми, але в усіх без винятку районах, незалежно від того були вони перейменовані чи ні, означення видання як органу відповідної районної організації компартії України та районної ради народних депутатів із першої шпальти переноситься на останню, де набирається дрібним шрифтом у вихідних відомостях. У цьому можна вбачати спробу компартійної верхівки зберегти за собою політичне керівництво, звільнившись від відповідальності за повсякденні справи.

Певну складність аналізованих зовнішньотрансформаційних процесів можна проілюструвати на прикладі борцівської районної газети «За вільний край», яка впродовж липня-серпня 1991 р. кілька разів змінювала зміст вихідних даних. Так, у газеті за 13 липня (№ 71–72) зникає рядок про те, що це орган районної організації компартії України, а 1 серпня (№ 78) він з'являється знову. Проте 17 серпня (№ 82–83) – за два дні до «ГКЧП» – цей рядок знову усувають, причому уже назавжди. На практиці залежність редакцій від думки компартійних функціонерів виявляла себе аж до кінця серпня 1991 р.

Наприкінці серпня 1991 р., після провалу «ГКЧП» та проголошення Акту Незалежності України, починається третій етап перетворень – внутрішня трансформація. У цей час майже всі районні газети, за винятком тих, які припинили свій вихід, наприклад, бережанське «Нове життя», офіційно перереєструються або як видання районних рад народних депутатів, або на умовах співзасновництва районних рад та трудових колективів редакцій. У такому правовому статусі вони збереглися і до наших днів.

Загалом усі три етапи трансформації районної преси Тернопільщини: тематичний, зовнішньотрансформаційний та внутрішньотрансформаційний у досліджений період виглядають як еволюційні процеси, які, проте, не позбавлені певних протиріч та драматизму. Кожний попередній етап доцільно вважати базою для наступного. Наслідки цього поступу виявлялися не тільки в докорінній зміні статусу, зовнішніх ознак, тематики видань, але й певним чином впливали на мову газетних публікацій. Проте небагатьом районним газетам вдалося скористатися можливістю виходу з-під компартійної залежності у 1991 році, аби здобути справжню свободу слова. Районна преса лише змінила засновників, чи співзасновників, а на практиці потрапила у нову залежність від органів державної влади, ставши виданнями районних рад та райдержадміністрацій, у цьому статусі продовжує функціонувати і до сьогодні.

Література:

1. Галич В. М. Логотипи районних газет Луганщини як предмет зображальної журналістики / В. М. Галич // Регіональні ЗМІ України: історія, стан, перспективи розвитку : матеріали І Міжнар. наук. конф. : у 3 т. – Т. І. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – С. 58–61.
2. Кіцаєва Н. В. Криза існування районної комунальної преси в аспекті ситуації постмодерну / Н. В. Кіцаєва // Регіональні ЗМІ України: історія, стан, перспективи розвитку : матеріали І Міжнар. наук. конф. : у 3 т. – Т. І. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – С. 76–81.

3. Пилипчук Д. Чи є в Україні преса? / Д. Пилипчук // Тернопіль. – 1991. – № 1. – С. 53–57.
 4. Цісак Войцех. Трансформація преси в Польщі і Україні в контексті суспільних змін (1989-1999 р.р.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.01.08 «Журналістика» / В. Цісак. – К., 2001. – 42 с.

УДК 811.11-112

А. А. Воскрес,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

КЛАЗУЗАЛЬНІ АДВЕРБІАЛІЇ СПОСОБУ ДІЇ ДАВНЬОАНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНОМУ ПОЛІ

У статті йдеться про структурні та семантичні особливості клаузальних адвербіалій способу дії давньоанглійської мови. Під клаузальними адвербіаліями маються на увазі різнорівневі одиниці на позначення способу дії, в першу чергу, номінативні одиниці, більша частина яких представлена прислівниковими адвербіаліями, фразові одиниці, які містять, перифрази іменникових відмінків (в основному, давального і орудного в давньоанглійській мові), а також іменникових структур з прийменником, які набувають функції адвербіалій. До адвербіалій способу дії давньоанглійської мови нами відносяться також підрядні речення способу дії, за якими закріплюється термін «клауза». Таким чином, до функціонально-семантичного поля (ФСП) способу дії входять, крім сімох груп прислівникових одиниць, дві групи фразових одиниць та клаузальні, які в давньоанглійській період являють собою досить широкий пласт одиниць на позначення способу дії, які і є предметом дослідження у цій статті.

Ключові слова: ФСП способу дії, адвербіалії способу дії, прислівникові адвербіалії, перифрази, клаузальні адвербіалії, ототожнювальні, метаморфозні, емпіричні, деонтично-раціональні, образно-порівняльні, метафоричні.

КЛАЗУЗАЛЬНЫЕ АДВЕРБИАЛИИ ОБРАЗА ДЕЙСТВИЯ ДРЕВНЕАНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКОМ ПОЛЕ

В статье идет речь о структурных и семантических особенностях клаузальных адвербиалий способа действия в древнеанглийском языке. Под клаузальными адвербиалиями имеется в виду разноуровневые единицы, обозначающие способ действия, в первую очередь, номинативные единицы, большая часть которых представлена наречиями, фразовые единицы, которые включают перифразы именных падежных форм (в основном, дательного и творительного в древнеанглийском языке), а также предложных именных, которые переосмысливаются в адвербиалии способа действия. К адвербиалиям способа действия в древнеанглийском языке нами относятся также придаточное предложение способа действия, за которыми закрепляется термин «клауза». Таким образом, в функционально-семантическое поле способа действия входит, кроме семи групп наречных единиц, две группы фразовых единиц, и клаузальные, которые в древнеанглийский период представляют собой достаточно широкий пласт единиц, обозначающих способ действия, и которые являются предметом рассмотрения данной статьи.

Ключевые слова: ФСП способа действия, адвербиалии способа действия, наречные адвербиалии, перифразы, клаузальные адвербиалии, отождествляющие, метаморфозные, эмпирические, деонтично-рациональные, образно-сравнительные, метафорические.

CLAUSAL ADVERBIALS OF MANNER OF OLD ENGLISH IN THE FUNCTIONAL-SEMANTIC FIELD

The article deals with structural and semantic peculiarities of clausal manner adverbials in Old English. Under manner adverbials we have in mind linguistic units marking manner of action, first of all nominative units the largest part of which is represented by adverbs, periphrastic units in which nominal cases (mainly, dative and instrumental) are rethought as adverbials of manner. Into the group of adverbials of manner we also include adverbials subordinate clauses of manner which are termed as «clauses». Thus, the functional-semantic field of manner includes in addition to seven groups of nominal adverbials and two groups of phrasal adverbials of manner, also clausal manner adverbials, which represent a rather wide field of units marking manner of action which make up the subject of our analysis in this article.

Key words: FSF of manner of action, manner adverbials, nominative adverbials, phrasal adverbials, clausal adverbials of manner, equalizing, metamorphic, empirical, deontic-rational, metonymic, metaphoric.

Актуальність дослідження визначається високою частотністю підрядних речень способу дії в давньоанглійській мові, які ми називаємо клаузальними і тим фактом, що вони до цього часу практично не досліджувались.

Мета статті полягає у описі структурних і семантичних особливостей клаузальних адвербіалій способу дії.

Предметом аналізу є особливості структури, семантики і функціонування клаузальних адвербіалій способу дії в текстах пам'яток давньоанглійського періоду.

Об'єкт аналізу – клаузальні адвербіалії способу дії, які функціонують в давньоанглійських текстах.

Матеріалом для аналізу слугували адвербіалні структури у формі підрядних речень способу дії, відібрані з текстів давньоанглійського періоду з розподілом за двома часовими відрізками – ранньодавньоанглійським та пізньодавньоанглійським.

Наукова новизна полягає в тому, що функціонування клаузальних структур способу дії в давньоанглійських текстах досліджується вперше.

Під адвербіаліями способу дії маються на увазі різнорівневі мовні структури, серед яких виокремлюються номінативні одиниці відповідної функції, представлені сімома різними семантичними розрядами, фразовими групами та компаративними підрядними реченнями. Останні поділяються нами на два типи – ототожнювальні та метаморфозні, перший з яких містить емпіричну та деонтично-раціональну групи, а другий – образно-порівняльні та метафоричні адвербіалії способу дії.

Розгляд клаузальних адвербіалій у давньоанглійській мові потребує уточнення нашої позиції щодо проблеми сурядного і підрядного зв'язку. Мовні факти засвідчують, що підрядний зв'язок виник і розвинувся пізніше від сурядного і, очевидно, відображає більш складний етап у конструюванні думки, а тому є більш цікавим для дослідження.

Підрядні речення способу дії є важливим і досить своєрідним сегментом функціонально-семантичного поля. Стосовно названих одиниць вважаємо за доцільне застосування терміна «клаузальні структури» (від англ. clause), оскільки такою спеціальною одиницею доречніше оперувати в науковому контексті. Очевидно, саме тому цей термін часто використовують у своїх розвідках західні дослідники. Як правило такі підрядні речення пов'язуються з головним реченням сполучником *gwa*. Цей сполучник є багатофункціональний і може вводити різні за функцією підрядні речення: означальні, додаткові і обставинні. Серед останніх більшість дослідників давньоанглійської мови виокремлюють, в першу, чергу,